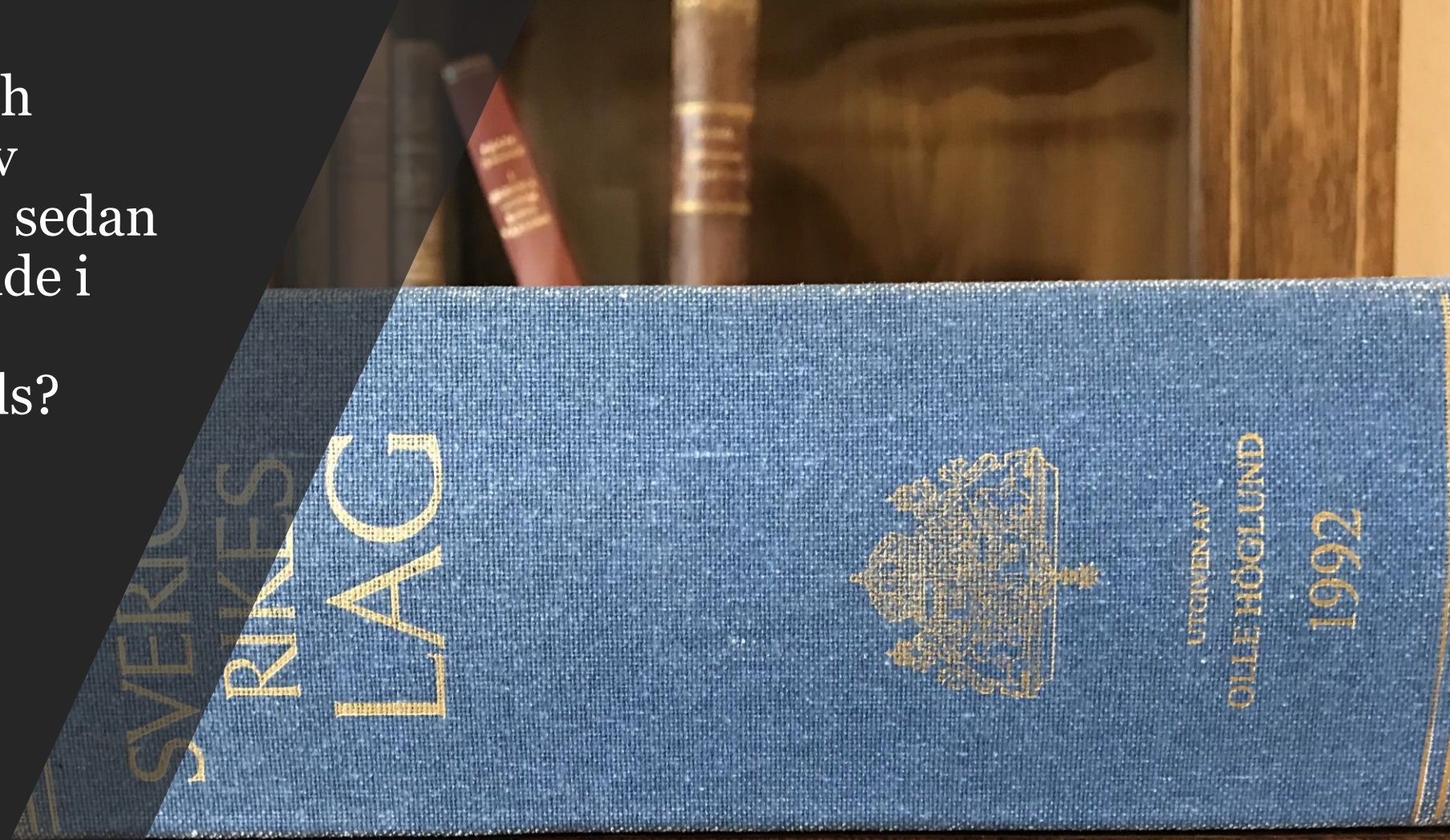

Rättsutveckling och
rättstillämpning av
barnkonventionen sedan
lagstiftningen trädde i
kraft –
vad kan vi se hittills?

Charlotte Palmstierna

Institutets uppgifter enligt lag

- Institutet och dess uppgifter regleras i lagen (2021:642) om Institutet för mänskliga rättigheter (prop. 2020/21:143).
- Främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna med utgångspunkt i grundlag, Europakonventionen, EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna och Sveriges övriga internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.
- Institutets uppgifter är bl.a. att följa, undersöka och rapportera om de mänskliga rättigheterna.
- Institutet ska fullgöra de uppgifter som en oberoende nationell mekanism har enligt art. 33.2 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- Institutet bestämmer självt inom ramen för sina uppgifter sin organisation och den närmare inriktningen av sitt arbete.

Nuläget

- Organisationen är under uppbyggnad.
- Fokus på att bygga upp det administrativa.
- Kärnverksamheten håller på att startas upp.
- Totalt 9 anställda.
- Rekrytering pågår.
- Rådet ska tillsättas.

Budget på
50 miljoner

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

- 1 § Artiklarna 1-42 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter ska i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag.
- Konventionens engelska och franska originaltexter finns tillsammans med en svensk översättning intagna som bilaga till denna lag.
- Trädde i kraft 1 januari 2020

I propositionen uttryckte regeringen...

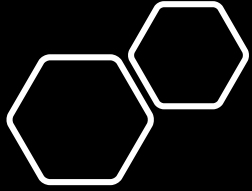
- Att barnkonventionen innebär skyldigheter på statlig och kommunal nivå har dock inte fått tillräckligt genomslag i verksamheterna ... och inte heller tillräckligt genomslag i rättstillämpningen...
- Får inte genomslag i praktiken om konventionen inte knyts till den lagstiftning som gäller i kommunens eller myndighetens verksamhet...
- ... En orsak till brister i tillämpningen är...otillräcklig kunskap om barnets rättigheter, särskilt hur de ska realiseras i rättstillämpningen...

Farhågor inför inkorporeringen

- Vaga formuleringar
- Saknas förarbeten
- Ett för stort tolkningsansvar på rättstillämparen
- Skillnaderna vid rättstillämpningen kan bli stora (inte förenligt med förutsebarheten)
- Saknas en överstatlig domstol som kan tolka konventionens närmare innebörd
- Svensk rätt ger ett starkare skydd – finns inget att vinna på en inkorporering
- Transformerings skulle få ett större genomslag
- Svårbedömda normkonflikter
- Tolkingsfrågor kring barnkonventionen och lagstiftning som ännu inte anpassats skulle uppstå
- Skulle råda olika rättsordningar för FN-konventionerna
- Dubbelreglering
- Barnets bästa ses som rättsosäkert
- Praxis kommer att ta tid

Har farhågorna besannats?

- Praxis har utvecklats
- Hänvisningar till prop. 2017/18:186 men också till barnrättskommittén
- Barnets bästa ses som ett tillvägagångssätt
- Vägleds av konventionen för att komma fram till barnets bästa
- Finns en samstämmighet i tolkningen av konventionen och barnets bästa
- I praktiken fördragskonform tolkning
- Ett perspektivskifte

Praxis har
utvecklats
avseende
barnets bästa

- Utlänningslagen (NJA 2020 s. 761)
- Utlänningslagen (MIG 2020:24)
- Utsökningsbalken (HD Ö 4545-21)

Ett utlämningsärende
som berör barn
indirekt – en
intresseavvägning
Patronen och bilen
(NJA 2020 s. 76)

- Artikel 3 – Barnets bästa ska komma i första hand.
- Artikel 9 – Barn ska inte åtskiljas från sina föräldrar om det inte är för barnets bästa.
- Andra länders intressen att lagföra brott och verkställa straff
- Sverige ska följa folkrättsliga förpliktelser
- Ett kortvarigt straff
- Kan ha kontakt med sin pappa

Försvarlighetsbedömning
– en intresseavvägning –
ej schablonmässig

- Gälldenärens intresse
- Artikel 3 - ska i första hand barnets bästa beaktas vid åtgärder som rör barn
- Skydd för sin hemmiljö
- Barnets behov av trygghet
- Borgenärens intresse
- Intressen att kunna nyttja det ekonomiska värdet som ligger i fastigheten
- Förväntade överskottet vid en försäljning

Utlänningslagen (MIG 2020:24) – en intresseavvägning - proportionalitet

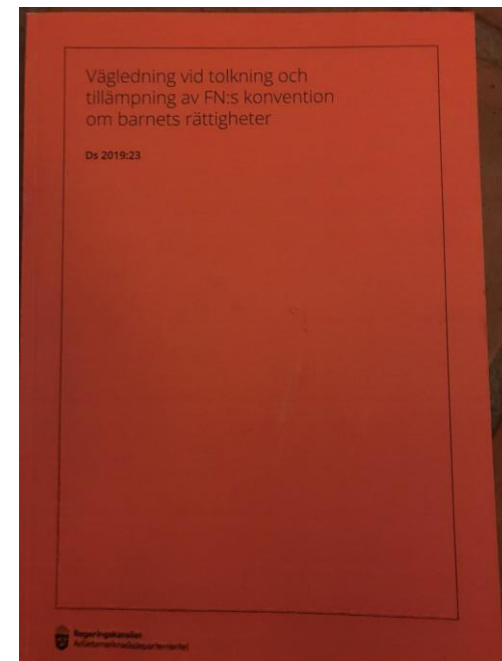
- Särskilt ömmande omständigheter
- Barn ska ses som självständiga rättighetsbärare
- Egna skäl
- Anknytningen, åldern, vistelsetiden, sociala relationer, skolgång, kunskap i det svenska språket
- Rätten till familjeliv
- Artikel 3 i barnkonventionen
- Artikel 8 EKMR
- Upprätthållande av migrationspolitiken/den reglerade invandringen
- Stor del av vistelsetiden varit utan tillstånd till följd av att föräldrarna inte följt lagakraftvunna utvisningsbeslut

Uppdatera riktlinjer

- Regeringen understryker i propositionen att myndigheter på egen hand kan behöva uppdatera riktlinjer och handböcker vad gäller hur barnkonventionen kan tolkas inom en myndighets egen specifika verksamhet.
 - Sektorsmyndigheter- allmänna råd, handböcker
 - Interna dokument

Stöd finns

- Barnkonventionen och svensk rätt SOU 2020:63
- Karnovkommentar
- Vägledning vid tolkning och tillämpning av FN:s konvention om barnets rättigheter Ds 2019:23
- Barnrättskommitténs allmänna kommentarer – Barnombudsmannens hemsida eller www.ohchr.org

Vad ville regering och riksdag åstadkomma?

- ▶ Förtydligande av att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka Svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen
- ▶ Synliggöra barnets rättigheter
- ▶ Grund för ett barnrättsbaserat synsätt
 - ▶ Att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som rör barnet
 - ▶ Att barn blir lyssnade på
 - ▶ Att barnets bästa ses som ett tillvägagångssätt
- ▶ Ett pedagogiskt verktyg och ett sammanhållet regelverk att förhålla sig till – en helhet

